

Yttrande från Styrelsen i Rättvisa Vindar Vid Regna på samrådsunderlag Mörtsjö (Stena Renewable AB)

Föreningen Rättvisa Vindar Vid Regna, RVVR, bildades sommaren 2021 med anledning av att Stena Renewable AB (Exploatören) skickat en tidig inbjudan till samråd till sakägare i området. De informerade i denna inbjudan om att de hade för avsikt att bygga 34 nära nog 300 meter höga vindkraftverk i området Mörtsjö.

Detta besked kom som en blixtnedslag från en klar himmel och för de flesta av oss boende i området, som inte har haft någon tanke på att vindkraft skulle kunna vara annat än bra, så har det inneburit en total världsomvändelse. Vi har nu efter kanske tusentals timmar gemensamt inom föreningen på allt för kort tid behövt sätta oss in i denna fråga. Vad kommer det att innebära för hundratals människor och familjer, av vilka många har bott i många generationer i Regnaområdet med omnejd. Det är med bestörtning som vi har tagit till oss av denna information och hur systemet för vindkraftsetableringen i Sverige ”fungerar” idag!

Vi har sedan dess om och om igen försökt få svar på våra frågor och farhågor av Exploatören (Stena), men fått samma generiska svar gång på gång. Vi bestämde oss därför för att jämföra dessa svar mot andra ansökningar om vindkraftsetableringar och det var då som vi insåg hur snedvridet systemet är. Det måste i grunden förändras, om vi ska kunna kalla oss för ett rättsamhälle och ha kvar någon landsbygd, som människor vill bo i samt någon biologisk mångfald att tala om.

Det visar sig att miljöfarlig industriell verksamhet – det är vad vindkraften är – fungerar precis som nästan allt annat i vårt samhälle idag. En liten beställarorganisation som sitter på kapitalet lägger ut allt ”grovgöra” på konsulter och underentreprenörer. Konsulterna driver och hanterar tillståndsprocessen och Underentreprenörerna, utländska bolag, bygger vindkraftverken. Vi noterar med bestörtning att det i alla de ansökningar vi har undersökt är samma konsultbolag som hanterar hela tillståndsprocessen åt Exploatören, Sweco Sverige AB (Konsulten).

Exploatören (Stena) lägger alltså ut hela projektet på Konsulten (Sweco) och vad innebär då det? Jo, att det är ”experter” och ”specialister” hos Konsulten (Sweco) som gör alla beräkningar, analyser, artinventeringar, ljud- och ljusanalyser, samrådsunderlag, miljökonsekvensbeskrivningar etcetera åt Exploatören (Stena). För det får Konsulten (Sweco) självklart betalt och antagligen mycket bra betalt, då detta är stora projekt som tar lång tid och kräver mycket resurser. Problemet är att då denna expertis upphandlas av Exploatören (Stena) från Konsulten (Sweco) så uppstår en osund relation mellan kund och leverantör och en tydlig jävsituation kan misstänkas. Denna misstanke förstärks efter att läst igenom ett antal ansökningar som ser exakt likadana ut med samma svar på samma frågor. Det går även att utläsa en viss partiskhet från beslutande myndighet samt uppmuntran i de inledande kontakter som tas mellan myndigheter och Exploatör (Stena) inför en etablering.

Ett exempel för att förtydliga: Den miljökonsekvensbeskrivning MKB, som ligger till grund för det beslut som tillståndsprövande myndighet ska fatta, tas alltså fram av Konsulten (Sweco) på Exploatörens (Stena) bekostnad. Det är ju då inte konstigt att den inte kommer att visa på några som helst problem med en etablering då det skulle vara kontraproduktivt för framtida affärer med Exploatören

(Stena). Har verkligen den tillståndsprövande myndigheten resurser att ifrågasätta denna miljökonsekvensbeskrivning, MKB, och med tanke på ovan nämnda instruktioner till Exploatören (Stena), vill de ens?

Vi vill ju alla lösa klimatkrisen. Men det är naivt att tro att fossilfritt stål från SSAB och Northvolts högtflygande batteriambitioner i våra norra delar av landet är lösningen och skulle motivera att vi förstör vår miljö och biologiska mångfald i de södra delarna!

Det finns en lösning på klimatkrisen och inget politiskt parti verkar vilja ta upp den, men här kommer den. Det är kanske inte det folk vill höra, men vi kan inte gasa oss ur klimatkrisen och producera/konsumera mer och hoppas på att tekniken ska lösa problemet. Vi måste helt enkelt minska vårt klimatavtryck var och en av oss. Det kommer innebära uppoffringar för oss alla och vi måste börja nu. Det innebär att vi inte längre kan konsumera som vi tidigare gjort. Inte köpa en massa saker från Kina som vi inte behöver eller att ta bilen till jobbet om vi bor i städer med goda kommunikationer.

RVVR vägrar att acceptera att vi för att ”rädda” klimatet ska förstöra vår miljö, eller som vissa politiker inofficiellt erkänner, ”man måste knäcka några ägg för att göra en omelett”.

För att ge en bild av vår och många andra drabbades resa i vindkraftsindustrins gatlopp, så kommer här en kort beskrivning av hur det fungerar i vindkraftsindustrins förlovade land.

1. Exploatören (Stena), ibland ett svenskt bolag men allt som oftast ett bolag med utländskt ägande, vill bygga vindkraft, kanske för att rädda klimatet men mer sannolikt för att tjäna pengar åt sina aktieägare, och vänder sig till Konsulten (Sweco) för hitta passande områden.

2. Konsulten (Sweco), som under årtionden arbetat med dessa frågor, plockar fram ”attraktiva” områden åt Exploatören (Stena) gärna med ”få motstående intressen”. Här vet Konsulten (Sweco) och Exploatören (Stena) att det är större sannolikhet att ”smyga” igenom sin etablering, då ”motståndet” kan anses var svagt. Det bör framhållas att det uteslutande handlar om områden på landsbygden som prospekteras och inte områden i närheten av våra storstäder för där handlar det inte om ”få motstående intressen”!

3. När ett passande område har valts ut, gäller det för Exploatören (Stena) och Markägaren (Brevens bruk AB, Boo Egendom) att komma överens om vilken ersättning som ska utgå till upplåtande markägare. Markägare (Brevens Bruk AB, Boo Egendom) som inte bor i området och därför inte drabbas av den invasiva exploateringen på sina grannars bekostnad.

Hur mycket pengar det handlar om för den upplåtande Markägaren (Brevens bruk AB, Boo Egendom) är av förklarliga skäl inte lätt att få reda på, men gängse ersättning verkar ligga på 300 000–400 000 kronor per vindkraftverk och år. Dessutom procent på omsättningen, i runda slängar på 3–4 procent. Det är ytterst anmärkningsvärt att dessa gamla fideikommiss som kapitaliserat på bygden i hundratals år inte har några samvetsqual för att mer eller mindre ruinera många av de familjer som bor i området och har arbetat åt dem i generationer!

4. Det är nu dags för Konsulten (Sweco) att ta fram vad som kallas för ett samrådsunderlag, där de i förskönade drag beskriver den planerade verksamheten samt hur obetydliga konsekvenser det kommer att bli för de sakägare som bor i området och hur bra det kommer att bli för klimatet.

5. Detta samrådsunderlag presenteras sedan för myndigheter, politiker och andra berörda i det planerade området för att säkerställa att dessa inte är avogt inställda till en sådan etablering, då bara att planera en vindkraftsetablering tar många år och kostar många miljoner i konsultkostnader för Exploatören (Stena).

6. Om inte myndigheter och politiker sparkar bakut, vilket de sällan gör, är det nu dags för karusellen att dra igång och informera de boende och andra sakägare om vad som planeras i och i anslutning till deras hem, fritidshus och närmiljö.

7. Men först måste ett urval göras av vilka som ska betraktas som berörda sakägare, vilka Exploatören (Stena) / Konsulten (Sweco) anser kan antas drabbas av den miljöfarliga verksamheten. Hur detta urval görs varierar, men är allt som oftast för snävt – speciellt med tanke på de enorma dimensioner nästa generations vindkraftverk har.

8. Informationen sker genom en tidig inbjudan till dialog digitalt via Teams eller liknande där Exploatören (Stena) under en timme eller så informerar om sina planer och kanske svarar på någon textad fråga i chatten. Om inte hemsidan går ner, för att tekniken inte fungerar och merparten inte kan bli informerade överhuvud taget. Att sedan många sakägare ”i områden med få motsatta intressen” är lite äldre och inte alls har de verktyg som krävs för digital kommunikation är nog ingen nackdel för Exploatören (Stena).

9. När dialogen är avklarad så har sakägarna bara att invänta samrådsinbjudan som kommer som ett brev på posten. I inbjudan finns en länk till ovan nämnda förskönande samrådsunderlag för nedladdning för de sakägare som har tillgång till och vana att hantera datorer, internet och skrivare. Tyvärr är det många som inte har det ”i områden med få motstående intressen”!

10. ”Samrådet” äger rum i form av ett ”öppet hus” en vardag, då få har möjlighet att delta, med krav på föranmälan. Samrådet är utformat som en utställning, där personal från Exploatör (Stena) och Konsult (Sweco) förevisar bilder och kartor på hur bra det kommer att bli. Någon allmän och samlad diskussion förekommer inte. ”Samrådet” kan närmast beskrivas som ett informationsmöte, där befarade olägenheter bagatelliseras och där alla negativa konsekvenser av en etablering förnekas bestämt. Vi uppmanas att skicka in alla våra frågor till Konsulten (Sweco), frågor som vi i månader ställt och fått samma svar på, men som nu tydligen ska behandlas av Konsultens (Sweco) av Exploatörens (Stena) upphandlade miljökonsekvensbeskrivning, MKB.

11. Där är vi idag och vad händer nu, det är det som vi frågar oss? Enligt Exploatören (Stena) så måste vi komma in med våra ”frågor/synpunkter/farhågor” senast den 23 nov 2021.

Vårt svar

Det är för oss numera uppenbart att problemet med det här systemet är att miljöbalken reglerar dessa frågor så strikt, med all rätt, så att det i normala fall inte skulle gå att bygga vindkraftverk någonstans i mer eller mindre tätbebyggda delar av vårt land. Därför måste vindkraftsindustrin i närheten av bebyggelse till varje pris visa på obetydliga eller små negativa konsekvenser på alla de parametrar, som miljöbalken definierar. Resultatet av det blir mer eller mindre absurt. På punkt efter punkt så blir en miljökonsekvensbeskrivning, MKB, från Konsulten på Exploatörens beställning ett konsekvent upprepande av samma mantra:

<i>Miljöaspekter</i>	<i>Effekter</i>
Landskapsbild	De negativa konsekvenserna för landskapsbildens bedöms som små
Friluftsliv och rekreation	Konsekvenserna för friluftslivet bedöms bli obetydliga
Naturmiljö (inkl. vatten)	Små negativa konsekvenser för naturmiljön
Fåglar	Små negativa konsekvenser för fåglar
Fladdermöss	Konsekvenser för fladdermöss bedöms bli små negativa
Kulturmiljö	Små negativa konsekvenser för kulturmiljön
Infrastruktur	Bedöms bli obetydliga
Boende och människors hälsa	
• Ljud och buller	Små negativa konsekvenser
• Skugga	Små negativa konsekvenser
• Hinderljus	Små negativa konsekvenser
• Risk och säkerhet	Obetydliga konsekvenser

Lägg sedan till alla de miljöaspekter som rutinmässigt avgränsas bort. De utreds överhuvudtaget inte i miljökonsekvensbeskrivningen med hänvisning till luddiga skäl som att det finns begränsat med studier, inte är applicerbart eller inte bedöms vara av en sådan omfattning att det behöver utredas.

Miljöaspekter som inte redovisats eller tagits bort

Värdesänkning på näraliggande fastighet
Insekter och bin
Landlevande däggdjur
Ormar, grodor och fiskar
Övriga fåglar
Mikroplaster

Vem som helst fattar väl att om man ställer ett 300 meter högt vindkraftverk 1–2 kilometer ifrån en fastighet, så kommer det att påverka fastighetsvärdet negativt, om det sedan är med 30–40 procent eller sannolikt ännu mer hör väl ändå inte dit. Att vindkraftsindustrin överhuvudtaget kan komma undan med dessa påståenden kan inte annat än anses som rent lögnaktigt. Om inte tillståndsgivande myndighet, sent omsider, börjar ta hänsyn till detta så kommer vi att få problem i detta land.

RVVR finner det helt omöjligt att ta en sådan här produkt på allvar och ser därför ingen anledning att återigen skicka in samma frågor, som otaliga sakägare redan skickat in till Stena. Vi kommer att få samma standardsvar som upprepats i otaliga ansökningar om vindkraftsetableringar genomförda av Sweco eller liknade på vindkraftsindustrins villkor och som resulterat i en fotnot på ett par rader bland MKB:ns tusentals sidor.

Observera att de synpunkter vi i detta yttrande lyfter enbart gäller en bråkdel av alla de felaktigheter, brister, tillkortakommanden och rena falsarier som vi noterat i de miljökonsekvensbeskrivningar som analyserats. Om och när Stena ansöker till Miljöprövningsdelegationen om att etablera i Mörtsjö, kommer vi att peka ut alla bristerna i miljökonsekvensbeskrivningen.

Vindkraftsindustrin hänvisar hela tiden till forskning, som gjordes för 10–20 år sedan då industrin var i sin linda och vindkraftverken var små och inte går att jämföra med de nu aktuella mångdubbelt fler och större verk på upp mot 300 meter. Eller så hänvisar man till att det inte finns någon forskning på området. Detta är helt orimligt, men det ligger möjligen inte i industrins intresse att ta fram denna forskning, då det skulle göra det mer eller mindre omöjligt att bygga dessa invasiva vindkraftszoner i bebyggda områden. Till exempel visar ny forskning som tagits fram av KTH att fastighetsvärden markant minskat upp till åtta kilometer från en vindkraftsetablering. På liknande vis så kommer ny forskning antagligen visa på dramatiskt negativa effekter på miljö, natur och människors hälsa om vindkraftverken tillåts att växa i storlek och antal. Det är lätt att dra paralleller till olje- och tobaksindustrins glada dagar och se vart det har lett!

RVVR ifrågasätter därför hela detta absurda system och uppmanar våra politiker, nationellt och lokalt, att ta tag i denna fråga omedelbart och se till att det inte blir något som framtida generationer kommer att få ångra – vilket har hänt så många gånger förut!

Med det sagt så följer RVVR med stor noggrannhet sin systerorganisations RVNO:s kamp mot Holmens exploateringsplaner i kommunen. Då vi inte har kommit lika långt som de i denna process och en ansökan från Stena inte inkommit ännu så är vår situation annorlunda. Vi vill dock redan nu framhålla att de avvisningsyrkanden som FSL/RVNO lyfter fram i sitt yttrande med diarienummer 19198-2021 även kommer att ligga till grund för vårt yrkande om inte dessa adresseras i en kommande miljökonsekvensbeskrivning från Exploatören (Stena).

Utöver detta så kräver RVVR att Stena utökar sin MKB i enlighet med nedan:

RVVR hävdar att den av Stena planerade vindkraftsetableringen i Mörtsjö innebär att användningen av mark- och vattenområdena inte utgör en från allmän synpunkt god hushållning. De föreslagna platserna uppfyller därför inte kraven på lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken.

Om de angivna områdena ändå skall användas för industriell vindkraftsexploatering skall de speciella förhållanden beaktas som följer av att områdena ligger inom befolkad landsbygd med stora naturvärden. Stora delar av de planerade industriområdena ligger inom vattenskyddsområde. Föreslagen markanvändning saknar stöd i översiktsplanen för Finspångs kommun. Sammantaget föranleder dessa omständigheter att mycket stora krav måste ställas vad gäller vindkraftverkens omgivningspåverkan, klimatnytta och effektivitet.

RVVR anser därför att följande villkor skall vara uppfyllda för en godtagbar vindkraftsetablering inom vårt påverkansområde. Kraven kan indelas i fyra delar: Juridiska och administrativa krav, art- och habitatdirektivet, teknikkraV samt sanktioner vid bristande uppfyllelse.

1. Juridiska och administrativa krav

a. Buller – inlösen m.m.

Stena garanterar att nedanstående bullernormer beaktas. Efter driftstart skall buller mätas vid fastighet som anser sig störd. Stena svarar för kostnaden. Många av våra fastigheter är belägna i tyst miljö. Gränsvärdet för utomhusbuller skall därför vara 35 dB vid fastighetsgräns över tid och i alla väderlekstyper. Folkhälsomyndighetens gränsvärden för buller inomhus skall hållas. Stena och RVVR skall träffa överenskommelse om mätmetod före tillståndsprövning. För det fall Stenas garanti brister, skall Stena lösa in den fastighet som berörs, enligt de regler som gäller enligt miljöbalken 32 kap, om fastighetsägaren så begär.

b. Infraljud – inlösen m.m.

Det finns i dag flera studier som tyder på att infraljud kan vara skadligt för människors hälsa. Det är därför sannolikt att gränsvärden för tillåten nivå kommer att beslutas av ansvarig myndighet inom anläggningens driftstid. Stena garanterar att de gränsvärden för infraljud som gäller vid varje tidpunkt kommer att hållas. För det fall Stenas garanti brister, skall Stena lösa in den fastighet som berörs, enligt de regler som gäller enligt miljöbalken 32 kap, om fastighetsägaren så begär.

c. Värdesänkning på näraliggande fastighet

För det fall värdet på en fastighet inom anläggningens påverkansområde vid försäljning påverkas negativt av vindkraftsetableringen, svarar Stena för skillnadsbeloppet. Skillnadsbeloppet skall därvid utgöra skillnaden mellan fastighetens värde i oskadat skick och den faktiska köpeskilling som köparen har att erlægga enligt tecknat köpekontrakt. Fastighetens värde i oskadat skick skall motsvara värdet vid värdetidpunkten maj 2021, med den justering av värdet som därefter kan föranledas av generell prisförändring på motsvarande fastigheter inom de delar av kommunen som inte ligger inom vindindustrins påverkansområde.

- Om Stena och fastighetsägaren inte kan enas om skillnadsbeloppet skall detta fastställas av en auktoriserad värderingsman.

- Om parterna inte kan enas om värderingsman skall denne utses av Östsvenska Handelskammaren.

- Skillnadsbeloppet skall erläggas kontant inom 30 dagar från parternas överenskommelse eller inom 30 dagar från det att skillnadsbeloppet fastställts av värderingsmannen.

d. Företag

Företag som drivs inom vindkraftens påverkansområde skall kunna fortsätta sin verksamhet i oförminskad omfattning. För det fall Stenas garanti brister, skall Stena lösa in den fastighet som berörs, enligt de regler som gäller enligt miljöbalken 32 kap, om ägaren så begär, varvid företagsvärdet skall ersättas som annan skada.

2. Art- och habitatdirektivet

Vad gäller art- och habitatdirektivet, skydd av natur och biologisk mångfald skall samtliga krav som återfinns i svensk rättsordning och/eller inom EU-rätten innehållas. Stena har att, utifrån årstiderna, redogöra för de olika arternas skyddsbehov. Stena svarar för att en utförlig redovisning lämnas innan ansökan om tillstånd ges in till MPD.

3. Teknikkrav utöver buller

a. Fysiskt skydd av närmiljön

Säkerhetsavstånd till bostad skall vara tio gånger vindkraftsverkets höjd (10H), som börjar bli en etablerad gräns. Redovisning skall ske av konsekvenser av skuggbildning, horisontvinkel, vattenskydd, strandskydd och allemansrätt för varje enskild fastighet inom påverkansområdet.

b. Ljusföroreningar

Flyghinder får inte ske med blinkande vitt ljus, det vill säga ljusföroreningar som påverkar nattaktiva djur. Avgränsning bör kunna ske med användande av till exempel radarteknik eller annan ”bästa illgängliga teknik”.

c. Tekniska prestanda

Märkeffekt, verkningsgrad, planerad livslängd, CO²-deklaration innefattande uppgift om ”återbetalningstid” för CO²-utsläpp vid anläggning för varje planerat vindkraftverk. Garanterad effekt kWh ska preciseras och redovisas (inte bara installerad effekt). Beräknad bisfenolerosion per verk och år skall redovisas med uppgift om hur och i vilken omfattning sanering kommer att ske. Samtliga applicerbara EU-krav skall följas, till exempel Maskindirektivet 2006/42/EG och EU:s direktiv 2016/63 om krav för nätanslutning.

4. Sanktioner vid bristande uppfyllelse

Angivna krav skall finnas med i Stenas förestående MKB och återges som villkor i eventuellt miljötillstånd, med förslag på hur uppföljning och kontroll skall gå till.

Övrigt

Dessa bestämmelser fritar inte Stena från någon av de förpliktelser som i övrigt följer av miljöbalken.

Regna 2021.11.22

För styrelsen för Rättvisa Vindar Vid Regna (RVVR)

Lars Dahl
Ordförande

Karim Gustav Ericsson
Vice ordförande

Britt-Marie Dahl
Sekreterare